

**RAQAMLI IQTISODIYOT RIVOJLANISH JARAYONIDA XIZMAT KO'RSATISH
SOHASIDA YUZAGA KELADIGAN YANGI IMKONIYATLAR**

Ibadullayev Sanjar Sodiqmuratovich

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi

Toshkent axborot texnologiyalari universiteti katta o'qituvchisi

E-mail: ibadullayevsanjar5555@gmail.com

Tel: +998 99 379 78 50

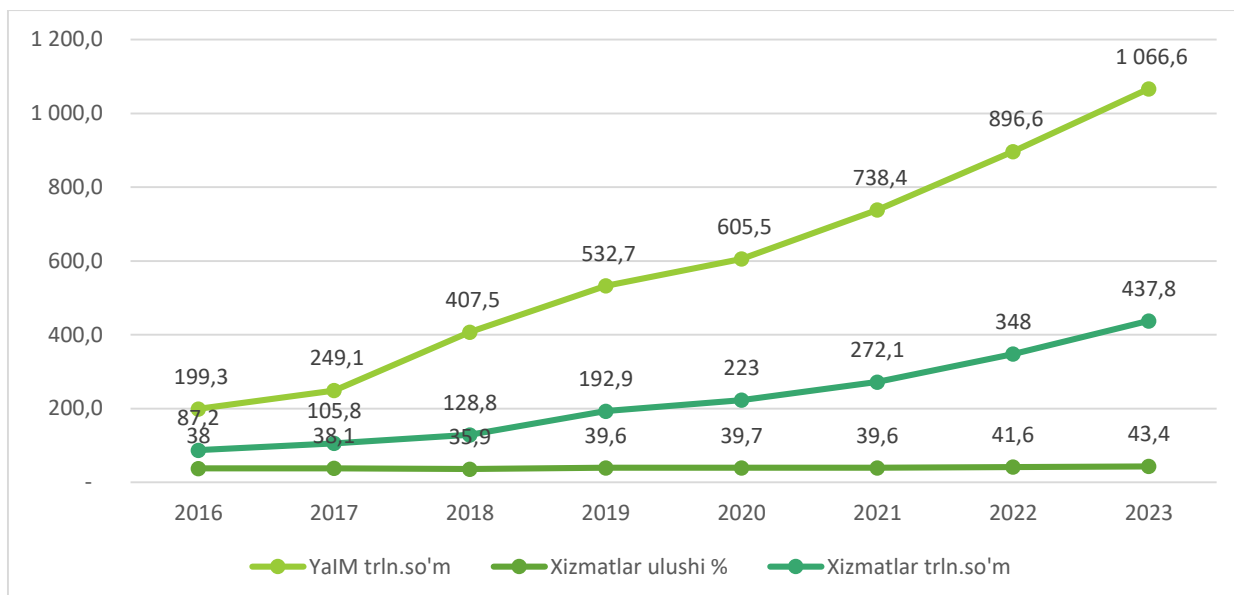
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14852894>

Annotatsiya. Maqolada O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi va uning xizmat ko'rsatish sohasiga ta'siri tahlil qilinadi. Raqamli iqtisodiyotning xizmatlar sektoridagi o'rni, mavjud muammolar hamda ularni bartaraf etish yo'llari muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, xizmat ko'rsatish, O'zbekiston, internet infratuzilmasi, tadbirkorlik.

Rivojlangan mamlakatlar tajribasini o'rganish shuni ko'rsatmoqdaki, raqamli iqtisodiyot zamonaviy jamiyatning ajralmas qismiga aylanib, turli sohalarda, jumladan, xizmat ko'rsatish sohasida yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi xizmat ko'rsatish sohasida katta imkoniyatlar yaratayotgan bo'lsa-da, o'ziga yarasha bir qator muammolar va kamchiliklar ham mavjud. Xizmat ko'rsatish sohasidagi infratuzilma muammolari ya'ni, internet tezligi va sifatining yetarli darajada emasligi, raqamli xizmatlardan foydalanishda aholi va tadbirkorlarning bilim va ko'nikmalarining yetishmovchiligi jiddiy muammo hisoblanadi. Ko'pgina kichik biznes vakillari raqamli platformalardan foydalanishda qiynalishi bilan birga huquqiy va tartibga solish masalalari ham mavjud. Xizmat ko'rsatish sohasida onlayn platformalar orqali savdo qilish va elektron to'lovlarni amalga oshirish jarayonlarida qonunchilikdagi aniqlik yo'qligi tadbirkorlarning rivojlanishiga to'sqinlik qilib kelmoqda. Shu bilan birga, raqamli iqtisodiyot rivojlanishida xizmat ko'rsatish sohasidagi integratsiya va hamkorlik darajasi past bo'lishi ham katta muammolardan biridir.

Shu o'rinda, O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlanishidagi iqtisodiy ko'rsatkichlarni tahlil qildik. Unga ko'ra mamlakatimizning yalpi ichki mahsulotdagi xizmat ko'rsatish sohasining ulushini quyidagi 1- rasmda ko'rishimiz mumkin. 2016-yildan, 2023-yilgacha O'zbekistonda yalpi ichki mahsulotning (YaIM) barqaror va yuqori sur'atlarda o'sishi kuzatildi. YaIM 2016-yilda 199,3 trln so'mni tashkil etgan bo'lsa, bu ko'rsatkich 2023-yilda 1066,6 trln so'mga yetdi.

1-rasm. O‘zbekiston Respublikasida xizmat ko‘rsatish tarmog‘ining YaIMdagi ulushi¹

Bu o‘zgarish mamlakatda iqtisodiy faollikning oshgani va amalga oshirilgan makroiqtisodiy islohotlarning samaradorligini yaqqol namoyon etadi. Shu bilan birga, umumiy YaIMda xizmatlar sohasining ahamiyati ham ortib borgan. 2016-yilda xizmatlar ulushi 38% ni tashkil etgan bo‘lsa, 2023-yilga kelib bu ko‘rsatkich 43,4% ga yetgan. Bu O‘zbekiston iqtisodiyotida xizmatlar sektori roli va ahamiyatining oshib borayotganidan dalolat beradi. Xizmatlar sohasining hajmi ham jadal o‘sdi: 2016-yilda 87,2 trln so‘m bo‘lgan xizmatlar 2023-yilga kelib 437,8 trln so‘mga yetdi. Bunday o‘sish sohada amalga oshirilgan islohotlar va investitsiyalarning samarasini ko‘rsatib, umumiy iqtisodiy taraqqiyotga hissa qo‘shgan. Shu tariqa, 2016–2023-yillar davomida xizmat ko‘rsatish sohasidagi barqaror rivojlanish O‘zbekiston iqtisodiyotini yanada mustahkamlashda muhim o‘rin tutdi.

Bugun raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi texnologik o‘zgarishlarni tezlashtirib, tadbirkorlar o‘rtasidagi munosabatlarga ta’sir qildi, natijada yangi bozor qoidalari shakllandi. Bunday sharoitda tadbirkorlik obyektlari raqobatga bardosh berish va bozorda o‘z mavqeini mustahkamlash uchun imkoniyatlar mavjud bo‘lib ularga:

internet sifati va tezligini oshirishda shahar va qishloq joylarda optik tolali internet tarmoqlarini kengaytirish;

internet xizmatlarini nazorat qiluvchi organlar tomonidan tezlik va sifat standartlarini belgilash va kuzatib borish;

raqamli xizmatlardan foydalanish bo‘yicha bilim va ko‘nikmalarni oshirishda aholi va tadbirkorlar uchun bepul raqamli savodxonlik kurslarini tashkil etish;

o‘quv markazlari va maktablarda IT va raqamli xizmatlarga oid dasturlarni kuchaytirish;

mahalliy tadbirkorlarni raqamli texnologiyalarni qo‘llashga o‘rgatish maqsadida grant va treninglar tashkil etish;

internet orqali xizmat ko‘rsatishning afzalliklarini targ‘ib qilish va rag‘batlantirish;

¹ O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi davlat statistika agentligi ma’lumotlari asosida muallif ishlanmasi.

davlat xizmatlarini to'liq raqamlashtirish va onlayn platformalar orqali aholiga qulay xizmat ko'rsatish;

mahalliy va xalqaro investorlarni internet va IT infratuzilmasiga sarmoya kiritishga jalb qilish;

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi xizmat ko'rsatish sohasiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. 2016–2023-yillar davomida YaIM hajmining o'sishi bilan birga xizmatlar sohasining ulushi ham oshib, iqtisodiyotdagi roli mustahkamlanmoqda. Ushbu o'sish makroiqtisodiy islohotlarning samaradorligi va investitsiyalarning ahamiyatini ko'rsatdi.

Shu bilan birga, sohada hali ham internet infratuzilmasining rivojlanishi, raqamli xizmatlardan foydalanishdagi bilim va ko'nikmalar yetishmovchiligi, huquqiy hamda tartibga solish masalalaridagi qator muammolar mavjud. Ularni hal etish uchun internet sifati va tezligini oshirish, raqamli savodxonlikni oshirishga qaratilgan ta'lim dasturlarini kengaytirish, tadbirkorlar uchun raqamli xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish va qonunchilikni takomillashtirish kabi chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur.

Xulosa. O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi xizmat ko'rsatish sohasiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. 2016–2023-yillar davomida YaIM hajmining o'sishi bilan birga xizmatlar sohasining ulushi ham oshib, iqtisodiyotdagi roli mustahkamlanmoqda. Ushbu o'sish makroiqtisodiy islohotlarning samaradorligi va investitsiyalarning ahamiyatini ko'rsatdi.

Shu bilan birga, sohada hali ham internet infratuzilmasining rivojlanishi, raqamli xizmatlardan foydalanishdagi bilim va ko'nikmalar yetishmovchiligi, huquqiy hamda tartibga solish masalalaridagi qator muammolar mavjud. Ularni hal etish uchun internet sifati va tezligini oshirish, raqamli savodxonlikni oshirishga qaratilgan ta'lim dasturlarini kengaytirish, tadbirkorlar uchun raqamli xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish va qonunchilikni takomillashtirish kabi chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur.

Adabiyotlar:

1. Smith, J. (2022). Digital Economy and Its Impact on Emerging Markets. Cambridge University Press.
2. Brown, A. (2023). Technological Advancements in Service Industry. Oxford University Press.